

nekega nerealnega naroda, pač pa so jasno opredeljene bistvene sestavine te realitete: rešitev naših kulturnih, gospodarskih in moralnih teženj. Moralnih ravno z ozirom na psihološko skrotovičenost ljudstva, ki nikdar ni raslo naravnost in iz zavesti.

Vrhu tega je treba razjasniti še vprašanje politične organizacije. Če motrimo naše bivše stranke, vidimo, da se je sloj, ki je doslej odločal o naši usodi, po veliki večini odločil za bolj ali manj neslovenski program, ker prav za prav ščiti le njegov prestiž, socialni položaj in kapital. Hkratu pa so vse naše politične organizacije z vso svojo existenco naslonjene na kapitalistični sistem, in imajo prav tako v narodnostnem kakor v socialnem smislu vezane roke. Sposobne so sicer kritike, ne pa dejanj, ker bi z njimi same sebi izpodrezale korenike. Zaraditega ne more biti ne ta ne ona stran politična nositeljica konkretnega slovenskega problema, pač pa kvečjemu od časa do časa njegova platonaska oznanjevalka. Vse kaže, da bo treba iz temelja preurediti naše politično življenje in mu poiskati drugačne, človeku bližje osnove.

Nedeljski popoldan

Mile Klopčič

Zdaj vsi so zdóma, in kdor je doma,
postavil je na okno gramofon.
Po prazni ulici prišepal je berač
ter se postavil z lajno pod balkon.

A ulice so prazne in zaprta okna,
zaprta vrata in zaprta dver.
Ljudje so šli iskat miru iz mesta
in so pustili v mestu strašen mir.

Kdor je ostal in hodi po teh cestah,
se kar na lepem mu lahko zgodi,
da sreča sebe, ko zavije krog vogala,
in z mrkimi očmi se vase zastrmi:

Si res to ti, meščan, si živ in zdrav?
Pa so raznesli vest, da si umrl,
da takle lep popoldan si obupal
ter si okrog vratu zadrnil vrv.

In poslovi se sam od sebe in je žalosten,
ker ve: nekoč zavel bo krog vogala
in srečal množico namestu sebe,
in da bo množica kričala.

Zdaj trg je prazen kakor cerkev po svečani maši,
kjer je ostal le Bog in božji blagoslov.
Na trgu je ostal le stražnik in skrbi,
da se zvečer spet mirni vrnemo domov.

Ljubezen Heli Weiszove

Miško Kranjec

Ulica Montekukulija je dolga kakor pesem o svetem Ivanu. To pa radi tega, ker je v vsem mestecu — in mesto ni majhno, saj ima skoraj štiri tisoč prebivalcev — samo ta ulica, razen nekaj majhnih prečnih poti, ki pa niso za vožnjo. Hiše so razpostavljene ob njej kakor škatlice za žveplenke. Majhne hiše, stare, že močno razpadajoče. Toda nihče se ne spomni, da bi jih dal popraviti ali da bi sezidal nove. Zadaž za mestom je nevisok hrib, posajen z vinsko trto; tja zahajajo meščani v kleti. Tu, na koncu te ulice, je več revščine, kakor je potrebno za tako majhno mesto. Otroci se poleti skoraj nagi pode po cestah in se kopajo v potoku na drugi strani mesta, pozimi pa hodijo bosí v šolo. Pa tega si nihče preveč ne jemlje k srcu. Kdor vzdrži, se mu kasneje dobro godi: brezskrbno življenje živi do smrti. Kajti ljudje nimajo tod kaj delati. Pri vsaki hiši je majhen vrt, kjer jim raste paprika, zelje in paradižniki. Kravica pa, ki jo ima sleherna hiša, da jim ni treba kupovati mleka, odhaja vsako jutro z drugimi vred na pašo, da je ulica včasih polna živine.

To je ulica Montekukulija, velikega vojskovodje in zmagovalca nad Turki. Tu žive sami „zasebniki“: ljudje brez poklica. Če bi jih vprašal, s čim se hranijo, kako žive, bi težko dobil zadovoljiv odgovor. Sicer pa je tako vprašanje neprimerno in bi žalilo te meščane. Važno je, da žive. Tako vidite na priliko Jolan Vadaszovo, ki stoji zdaj pred vrati majhne trgovine z lastnico trgovine, Heli Weiszovo. Zasebnica je, odkar se je poročila, toda imenitna in važna ženska v tej ulici. Zdaž pripoveduje Heli neko zanimivo zgodbo: o Adelajdi Horvatovi, tudi zasebnici, ki je poročena. Toda kakšne stvari počne ta ženska. Lepo vas prosim, nekaj nezaslišnega, in to navzlic temu, da ima tako dobrega in blagega moža. On se je popolnoma zapustil. Pije in bogve, če ne hodi že k drugim. In kakšen človek je bil. Če se Jolan le malo spomni nazaj, ko sta bila še oba mlada, ko sta se ljubila.